

TELEGRAFUL ROMÂN

Apare Marţi, Jui şi Sâmbătă.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 45
Correspondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refuză. Articollii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl. rëndul cu litere garmond

In serviciul ideii...

Sibiu, 18 Iulie n.

E vorba, fireşte, de ideea de stat magiar, în serviciul căreia stau toate elementele *bune* patriotice, — după concepţia şovinismului magiar, — pe când cei-ce nu se închină acestei idei, pe care nici nu o prea ştiu definiţia hiperzelozii nostri compatrioţi, aderenţi ai *ideii*, nu sunt de loc elemente *bune* patriotice, ci sunt elemente subminătoare de stat, duşmănoase statului, trădătoare de patrie, cu un cuvânt, elemente periculoase, asupra cărora trebuie să stee neconţenit aţintit ochii poliţiei şi ai procurorilor!

De ideea acăsta e deci vorba; de ideea de stat magiar, sub ce trebuie să înţelegem o stare de lucruri *neexistenţă*, o formaţiune a statului, din care facem parte, pe care statul astăzi încă nu o are, şi cine ştie dacă va ajunge să o aibă cândva în felul cum o doreşte şovinismul magiar, despre ceva deci ce există numai în ideă, în aer, în creerii înfăptuite ai şovinismului magiar. Pentru-că om cu mintea la loc nu va crede odată cu capul că va fi cu putinţă să se prefacă vre-odată ideea în realitate, că va fi cu putinţă să dispară de pe harta Ungariei într-o bună dimineaţă toate popoarele nemagiare şi de la un capăt al ţării până la celălalt să nu se mai audă în Ungaria de cât vorbă ungurească, vorbită de naţiunea unitară magiară.

Minunea acăsta nu se va întâmpla nici odată, pe lângă toate opintirile ce şi-le dau oamenii şi pe lângă toate speranţele legate de acăsta evidentă imposibilitate.

În interesul acestei *idei* de stat magiar a reclamat deputatul kossuthist *Komjáthy Béla* ajutorul Croaţilor, (după-ce întâiu a cerut, ca guvernul să încépe o politică mai energică faţă de ei) în şedinţa de Sâmbătă a dietei ungare, punându-le în vedere, că dacă intră şi ei în *serviciul ideii de stat magiar*, Magiarii au să le împlinescă toate do-

rinţele legitime şi juste, au să le promoveze fericirea şi bunăstarea!...

Vorbele acestea voim să le analizăm, pentru-că ni-s-au adresat şi nouă, naţionalităţilor celorlalte nemagiare din patrie, de nenumărate-ori. Spusu-ni-s-a şi nouă, la diferite ocazii: intraţi în serviciul ideii de stat, şi veţi vedea că are să vă meargă bine! Vă împlinim noi, Magiarii, toate dorinţele juste, vă împărtaşim de toate favorurile, de toate bucuriile, de toate fericirile! Veniţi numai şi ne daţi ajutoriu la edificarea statului *unitar magiar*, aşa cum îl dorim noi, şi cum ni-l închipuim noi!...

O mică, ori chiar o mare neînţelegere trebuie să fie aici la mijloc. Ori că noi, Nemagiarii, nu înţelegem rostul ideii de stat magiar, şi peste tot îi dăm explicaţie nepotrivită, o explicaţie pe care nu poate să o aibă acăsta *ideea*, ori apoi compatrioţii nostri magiari ne ţin atât de naivi, în cât presupun că noi, de dragul lor, vom fi în stare să comitem acte de imprudenţă, acte de sinucidere naţională.

Pentru-că a intra în serviciul ideii de stat magiar, aşa cum înţelegem noi *ideea*, nu înseamnă nici mai mult nici mai puţin de cât *renunţarea la naţionalitatea avută*, abandonarea limbei străbune şi îmbrăţişarea limbei ungureşti ca limbă nouă maternă. Dar' dacă odată facem lucrul acesta, (de-şi nu 'l vom face nici odată) atunci ce lipsă mai avem de împlinirea dorinţelor noastre juste, *ca naţionalităţi nemagiare*, de împărtaşirea de favoruri, bucurii şi fericiri, *ca popore nemagiare*, când în urma renunţării la naţionalitatea de mai înainte noi nici nu vom mai exista (pentru-că nu mai putem exista) ca popore nemagiare?...

Ce tragere pe sfără vrea să fie deci invitaţia Croaţilor, *ca să intre în serviciul ideii de stat*, şi atunci împlinite le vor fi juste dorinţe, ori apoi invitarea celorlalte naţionalităţi nemagiare din patrie, *ca să facă tot aşa*, şi nu vor mai fi persecutate?!

E cam prea puţină dosă de sinceritate deci în politica magiară, şi mai

ales în politica partidului kossuthist. Şi de aceea, nici să nu se mire acest partid că 'şi perde mereu din vază şi din simpatiile ce i-le păstrau mai de demult naţionalităţile nemagiare, ai căror reprezentanţi din dietă făceau chiar parte (cel puţin unii din ei) din partidul kossuthist. Independenţa ţării Magiarii nu certându-se cu naţionalităţile nemagiare o pot ajunge, ci numai în *bună înţelegere cu ele*. Acesta ar trebui să fie începutul politicii magiare, ear' nu *ideea*, care are de scop, după credinţa noastră, nimicirea naţionalităţilor nemagiare din patrie.

Din parlament. Discuţia asupra bugetului se face cu sporiu. Opoziţia nu mai face risipă de vorbe. În şedinţa de Sâmbătă, săptămâna trecută, şi în cea de Luni, săptămâna acăsta, s'a trecut repede peste poziţiile mai mărunt. Luni s'a început apoi discuţia asupra bugetului ministeriului de interne. A vorbit în contra bugetului deputatul *Szalay László*, apoi *Kelemen Béla*, căroro li a răspuns imediat prim ministrul *Tisza*. Eri, Marţi, s'a continuat discuţia asupra bugetului ministeriului de interne, ear' astăzi dieta discută — probabil — bugetul ministeriului de comunicaţiune.

Sus Magiare! O broşură ni-s'a trimis, intitulată „*1alpra Magyar! Oláh veszedelm! Magyar és Szász szövetség!*” (Sus Magiare! Primejdie valahă! Alianţă magiaro-sasă!) scrisă de gazetarul magiar *Móritz Pál* junior din Dobriţa, care anul trecut petrecuse mai multe săptămâni în Sibiu, în scopul, ca să studieze chestia naţională. În broşură se cuprind deci cele esperiate de dl *Móritz*, aici, în Sibiu. Şi titlul broşurii ne spune care e concludia la care a ajuns scriitorul. Următoarea: Românii (scriitorul îi numeşte în mod consecutiv Valahii) constituie o primejdie mare, nu numai pentru Magiarii din Ardeal, ci şi pentru Saşi; de aceea remediul ar fi o alianţă între Magiari şi Saşi, în contra Românilor. Vom reveni.

Armă cu două tăişuri.

(Ecou la articollu „Cum să ne apărăm.”)

De Vasile Gan, protopresbiter.

III.

În interesul cauzei, ca de încheiere, voi pune în evidenţă şi o altă parte, poate cea mai importantă, a cestiunei ce ne preocupă.

E vorba de luptă. Fără osteneţi, fără jertfe încă nu s'a întâmplat să fi câştigat cineva vre-un drept. De s'a şi câştigat, caşurile numai rari pot fi. Precum se câştigă drepturile prin lupte, tot aşa se susţin cu sacrificii. Cine atacă, totdeauna se uită la rezistenţă. Vede rezistenţă puternică — stă pe loc; nu vede rezistenţă — devine îndrăsnit.

Întrebarea se formulează aşa: ce fel de rezistenţă avem să opunem noi *acum*, până nu devine proiectul lege, şi ce rezistenţă, după ce va fi devenit lege?

Totă lumea românească e de acord cu mine, când susţin, că cea mai aprigă rezistenţă avem să desvôltăm, unde numai ne e dată putinţa. Putinţa ne e dată deocamdată numai în reprezentaţiunile, memorandele şi protestele ce s'au înaintat şi se vor înainta factorilor competenţi ai legislativei patriei noastre. Memorandele, protestele şi petiţiunile acestea să fie cât se poate de reale, espunând în vii colori starea şcolilor. Ar fi la loc să se convôce şi sinódele diecesane, dacă congresul nu se va pute, ca şi ele să protesteze. Presa şi-a făcut şi îşi face datoria.

Dacă toate acestea nu ar duce la scop, fără a abzie de nici un drept, are să urmeze ceea-ce e scris în clausula de sancţionare a statutului organic: „să se susţină în întregitatea sa dreptul legislaţiunei comune în cele ce privesc instrucţiunea publică”, adecă ne vom supune legii şi o vom urma până acolo, unde ne ajung puterile. Mai departe însă nu!

Nu înseamnă acăsta, şi să nu se tragă consecuenţa, că lupta s'a terminat. Din contră. De aci încolo trebuie mai

FOIŞORĂ

Despre Stefan cel Mare.

Discursul dlui Dr. Dimitrie Onciul, profesor universitar în Bucureşti, rostit la serbarea de la Putna, în 3/16 Iulie 1904.

(Urmare).

Era însă un timp de mare cumpănă nu numai pentru Moldova şi neamul românesc, ci pentru totă creştinătatea, când Stefan veni să iee domnia. Cu patru ani mai înainte cetatea Sfântului Constantin, cu ultima rămăşiţă din imperiul Cesarilor romani, căduse în mâinile Turcilor. Impărăţia creştină a Răsăritului fu desfiinţată, aceaşi sorte având şi celelalte state creştine ale peninsulei Balcanice, care totă deveni osmană. Cuceritorul Mahomed II îşi aşedă tronul la Cornul de aur, şi Semiluna înlocui Crucea de pe Sfânta Sofie. Grăză cuprindea inimile descurajate ale Europei creştine.

În aşa timp veni, ca trimis de Providinţă, Stefan al Moldovei, „luptător al lui Christos”, cum îl numea sfântul Părinte de la Roma. Un alt „luptător al lui Christos”, Ioan Corvin de Huniad, şi acesta Român de viţă, murise un an mai înainte, lăsând de-

solată Ungaria şi umea creştină. Era acum rindul lui Stefan, ca principe fruntaş în fruntea Răsăritului creştin, să ducă mai departe lupta pentru Cruce.

Lupta pentru Cruce era menirea lui. Lupta pentru Cruce este gloria lui. Coróna lui de glorie au format-o însă şi lupta pentru Cruce, şi lupta pentru Neatânare, şi faptele Păcii: corónă de întreită glorie.

Înainte de a întreprinde sfânta luptă contra duşmanului creştinătăţii, Stefan avea să susţină lupte cu vecinii creştini spre a-şi apăra moştenirea. Răsboindu-se cu Polonia şi cu Unguria, la cari detronatul Petru Aron aflase adăpost pentru ca să fie readus la domnie la timp oportun, el făcu pace cu ei numai după ce 'şi câştigă recunoştere prin puterea armelor sale, învingătoare peste Nistru, peste Carpaţi şi la Baia.

Odată cu pacea, Stefan restabili cuminte şi vechile legături ale Moldovei cu Polonia, recunoscând suzeranitatea corónii polone, în condiţiuni ce-i garanta integritatea tronului şi a ţării, cum şi o năvă liberă în afară. Ear' prin pacea cu Ungaria, după învingerea raportată asupra regelui Matias Corvin la Baia în 14 Decembrie 1467, el dobândi în Transilvania cetăţile Ciceul şi Cetatea-da-Baltă cu ţinuturile lor, ca feude ungureşti, prin

care regele Ungariei urma să salveze cel puţin aparenţa unei suzeranităţi asupra domnului Moldovei. Relaţiunile lui cu Ungaria au continuat apoi să fie cele mai bune până la sfârşitul domniei sale. Astfel împăcat cu Polonia şi cu Unguria, Stefan putea să întreprindă marea luptă contra duşmanului comun, care de mai bine de un secol ameninţa Europa creştină şi civilisaţia ei.

Pentru acăsta luptă trebuia câştigat şi domnul Ţării Româneşti. Dar' aci domnea vasalul devotat al Turcilor, Radul cel Frumos. Acesta trebuia deci sau să fie întors la cauza creştină, sau să fie înlăturat. Răsboiele întreprinse contra lui, în acest scop, era începutul ostilităţilor lui Stefan cu Turcii. În lupta cu domnul Moldovei, Radul, susţinut şi ajutat de Turci, perdă tronul şi viaţa. Învingătorul Stefan puse domn Ţării Româneşti pe Basaraba Laiot, spre a 'l avea drept amic devotat sie şi cauzei creştine. Prin alianţa ţerilor surori şi cu sprijinul Ungariei şi Poloniei, luptătorul lui Christos spera şi credea, la isbândă să conducă oastea creştină şi cu biruinţă secolul să încunune.

Sperarea şi credinţa lui erau în zeul ocrotitor al biruinţelor sale de până atunci asupra protivnicilor şi necredincioşilor, în zeul care l'a menit neamului său şi creştinătăţii,

Dumnezeu credinţei, al nădejdei şi al dragostei lui de creştin şi de Român.

Lupta contra duşmanului Credinţei fu începută cu noroc prin o învingere asupra Tătarilor, la Lipintzi, aprópe de Nistru, unde órdele tătareşti ce năvăliră în Moldova fură zdrobite de Stefan. Spre lauda lui Dumnezeu pentru acăsta primă biruinţă asupra necredincioşilor, învingătorul sfînţi atunci, cu mare pompă, mănăstirea Putna, în 3 Septembrie 1470, pe care şi-o alegea locaş de vecinică odihnă.

În anul următoriu el începu lupta pentru înlăturarea lui Radu cel plecat Turcilor, de la tronul Ţerei Româneşti, luptă sfârşită cu isbândă, după trei ani. Atunci pentru prima dată, Stefan încredinţă sabia cu paloşul Turcului.

Până peste hotarele Europei pătrunse faima acestor învingeri. Şahul Persiei, Uzun Hasan, şi el în luptă cu Turcii, oferí alianţa sa, „marelui şi milostivului domn, stăpân mare în ţera sa, Stefan Voevod”, cum îl numeşte în scrisoarea adresată lui, cerându-i în acelaşi timp să îndemne „pe toţi principii creştini, ca să unescă armele lor cu cele ale Persilor spre a zdrobi pe duşmanul comun.”

Când acăsta scrisoré sosi în Moldova, o oaste turcească în putere de 120.000 venia ca să răsbune înfrângerea suferită în Ţera-

vêrtos să ne organizăm în vederea luptelor viitoare, ca să obținem schimbarea legii votate.

Mijlocul eficace este cel de care face amintire și autorul articolilor „Cum să ne apărăm”: *parlamentarismul*. La noi de acest mijloc, fiind afară de cadrele parlamentului, în prezent se poate face puțin us. Un singur deputat (Dr. Aurel Vlad), căci de ceilalți legăm puțină speranță, ce va face în marea deputaților antagoniști ce l'împrejmuesc? Și cu toate acestea, rămâne adevăr (și dau dreptate dlui Dr. E. de Lemény, când așa zice), că numai prin și în parlament am pute cu succes lupta, ca să obținem îmbunătățirea situației ce ni-se crează.

Să facem opintiri în direcțiunea de a avea și noi cât de mulți *representanți în dieta țării*, cari să lupte din resputeri. Timp nici nu ar fi de pierdut.

Cui ar compete inițiativa? Aici nu pot merge alături cu dl autor. Dsa e de părerea să înființăm partidul *confesional*, în fruntea căruia ar sta arhierii români. Prin anii 1860 s'a putut așa ceva. Altul era spiritul timpului, alte mijloace de luptă. Astăzi dacă am încerca și am silii pe arhierii nostri să intre în luptele politice, am espune nu numai persoana și poziția lor, dar și înșuși biserica în fruntea căreia stau. Câte atacuri nu ar trebui să sufere biserica. Indată totă furia șovinismului de azi s'ar îndrepta în contra ei, și nici nu s'ar opri, până ce nu o ar umili de tot.

Să îngropăm noi din vina proprie o organizațiune, care atâtea oboseli a costat pe înaintașii nostri? Să provocăm atacuri, cari se pot și încunjura? Destule lovituri îi vin și din simple coniecțiuni, nu trebuie dată și mai multă ansă la presupuneri, că am urmări sub mantaua constituționalismului cine știe ce tendințe.

Esempu viu și dovedă bună la temerile mele este chiar biserica rom. catolică din patrie. Dispune de averi, nu ca noi, are sumedenie de prelați și bărbați de știință și iscușiți altfel de cât noi în cele ale politice militante, și furtune o amenință și pe ea, ca și pe biserica noastră. Și totuși nu i-a venit nimănui în minte să pretindă de la prelați, ca înșiși să se angajeze direct în lupte. Mai mult. Partidul romano-catolic din dietă însuși nu-și dă altă numire de cât partidul *poporului*.

Ce nu cutază cei mai puternici să cutezăm noi, cei ce în totă privința stăm îndărătul romano-catolicilor?

Nu concede nici spiritul bisericeii, ca ea să facă politică. Persoanele singurate da, nu însă corporațiunea. Persoanele pot face politică, ca cetățeni și membri ai statului, nu însă ca mem-

bri bisericești, căci biserica, ca instituțiune dzească, trebuie să stea cu mult mai sus de cât sunt veleitățile de partid, și nu e permis a se da ansă, ca cine lovește partidul să lovească în înșuși biserica.

Grosul partidului democratic, ori cum vom numi partidul cel nou, are deci a se forma din mireni, ca unii ce nu pot avea considerațiuni și reserve oficiale și sunt cu totul independenți în mișcări. Clerul simplu va secunda și sprijini acțiunile mirenilor.

Celelalte, se înțelege, vor urma de sine. Când acțiunea deputaților în dietă va fi destul de puternică, ca să se țină cont și de noi, va răsar și pentru noi un sôre mai binefăcător.

La ajungerea acestui scop se recere însă să ne punem pe lucru, învâțând nainte de toate poporul să fie mai cruțător cu agonisela sa și să-și stringă și capitale. Cu popor sărac e greu să încerci lucruri mari. Pentru lucruri mari să mai cer apoi și bărbați mari ca conducători, bărbați de caracter, nu de cei ce șovăiesc. În fine ar fi bine să fim ceva mai practici, să ne croim ținuta după împrejurări și necesitățile reale, nu după teorii învechite, cari nu se mai potriveșc cu zilele de astăzi.

Revistă esternă

De pe câmpul de războiu. Telegrammele despre evenimentele de pe câmpul de războiu raportază, că oștea lui Kuroki înainteză mereu spre Liaoiang. După lupta de la Sicoian oștea s'a bifurcat, înaintând una direct spre Liaoiang, ear' cealaltă spre nord pe calea ce duce la Mueden. Oștea rusă, după bătăia mîncată la Sicoian s'a fost retras la malul vestic al râului Lan, ocupând acolo poziție strategică puternică, dar' a fost alungată și de acolo, și astfel a fost necesită să se retragă spre Liaoiang. Până la această localitate însă Rușii numai o singură poziție strategică mai au, Anpinul, pe care dacă o vor pierde, nu le mai rămâne unde să se apere, de cât la Liaoiang. Se pare însă, că nu vor sta nici acolo, ci se vor retrage la Mueden.

Acolo se va da apoi lupta decisivă, p'aul Japonisilor fiind cernirarea oștirilor rusești și împedecarea lor de a se retrage mai în sus, la Kaiping.

Conflictul dintre Franța și Vatican. În urma vizitei făcute de președintele Francei în primăvara anului curent la Roma, cei din Vatican (pape) protestaseră la statele europene contra acestei vizite, pe motiv că suveranul legal al Romei papa e, nu regele Italiei, și prin vizita făcută regelui președintele Francei a ofensat pe Sfinția Sa papa de la Roma. Ceea ce se prevedea deja pe atunci, se împlinește tot mai mult. Guvernul francez ține la drepturile sale, papa persistă pe

lângă susceptibilitățile și visurile papismului despre puterea lumescă a papei, din ce conflictul s'a agravat deja în așa măsură, că ministrul-preșident Combes în un discurs politic ținut luni la Barcassone a declarat, că „evenimentele politice-bisericești din timpul mai recent pregătesc rumperea între stat și biserică”, adică abdicarea „concordatului” din partea Francei, ceea ce va avea drept urmare luptă pe puteri între papism și statul francez. Care va învinge apoi?...

NOUȚĂȚI

Tramvay electric în Sibiu. Eri, Marti, după amiază s'au făcut primele probe cu tramvayul electric, instalat în Sibiu, și funcționarea s'a dovedit de perfectă. Linia tramvayului e deocamdată de la gară până la capătul străzii S h w a, în apropierea spitalului militar. Trece deci prin strada gării, strada pintenului, piața mare, strada Cisnădiei, piața Hermann, strada Sch w a. În anul viitor linia va fi lungită până în pădurea Dumbrava. Cu începerea de astăzi tramvayul circulează în totă regula.

Promoție. Sâmbătă, în 23 Iulie, a fost promovat la universitatea din Cernăuți dl V. Cioban la gradul de doctor în teologie. Felicitări sincere!

Istoria lui Stefan cel Mare oprită. Din incidentul serbării centenariului al pătrulea de la mărtea lui Stefan cel Mare, dl N. Iorga, profesor universitar în București, a scris istoria acestui vitez voevod român, pe sâma neamului românesc. A scris-o din înșărcinarea guvernului român, care a tipărit cartea în zece mii de exemplare, mente să fie împățite în popor. După cum suntem informați, guvernul ungarec a detras acestai cărți debitul postal pe teritoriul țărilor coronei ungare, și astfel cartea domnului Iorga la noi este oprită.

Filoxeră. Constantându-se că viile comunei Aciliu (comitatul Sibiu) sunt inficiale de filoxeră, ministrul de agricultură a decretat dto 24 I. c. nr. 78083 carantină pentru întreg hotarul plantat cu vie al numitei comune.

Mulțamită. În scopul edificării unei biserici noue din material solid în Căpelnăsuperioară, protopresbiteratul Târnavei, a binevoit a dărui dl Petru Șogan, mare proprietariu în Cergidul-mare 400 cor. (și avem speranță că ne va mai ajuta), ear' dna Maria O. Hașigan, din Seliște, a dărui pe sâma bisericeii noastre un potir, disc, stea și o păzătură pe prestol, toate în preț de 100 cor. E prim și pe această cale adăucă mulțamită marinișilor donatori. În numele comitetului parochial. Căpelnă, în 23 Iulie 1904. Ioan Vătășan paroch.

Himen. Domnul Ioan Pipos, profesor în România, și-a serbat cununia în 14 Iulie v. c. în Braila, cu dâora Maria Tănăsescu.

— Dl Victor Grindean și dâora Eli E. Hodoșiu își vor serba cununia Duminecă, în 25 Iulie (7 August) a. c. la 3 ore p. m. în biserica gr. or. din Iclandul-mare.

prindă această poartă a creștinătății ca întimpină în țera noastră, de care lucru Dumnezeu să ne păzească. Și dacă această poartă ar fi pierdută de mine, totă creștinătatea ar fi amenințată. Deci cerem preteniei vâștre să vă ridicăți fără preget asupra dușmanului Creștinătății cât mai este timp. Noi din această parte făgăduim pe credința noastră creștină să stăm cu capul nostru și să luptăm până la mărtea pentru creștinătate. Așa făcând și voi din cealaltă parte, pe uscat și pe apă, de astă dată cu ajutorul lui Dumnezeu celui atotputernic să-i tăiem diptea. Deci nu întârziati!

Ce măreță apare personalitatea eroului în aceste proprii cuvinte ale sale! Ce mândră conștiință de sine și de însemnătatea țării sale în marea luptă ce el întreprinsă, și ce judecată dreaptă despre gravitatea momentului pentru Creștinătate întregă!

În numele legii lui Christos el chîma pe toți principii creștini la luptă sfântă, cu credință tare în biruința ce trebuia să încoroneze armele legiunilor unite ale creștinilor. Dar' cuvântul lui cel plin de credință nu găsea răsunet în inimile sceptice ale contemporanilor săi, și el rămase să țină plept el singur furtunei îngrozitoare ce nu întârzie să se descarce asupra lui și asupra Moldovei sale. (Va urma.)

Epidemie de tifus. În Arad grasséază epidemie de tifus abdominal. Cum cetim în „Az Ujság”, în câteva zile s'au întemplat peste treizeci de îmbolnăviri. Sâmbătă au murit de această boală două dârne, între cari una era soția distintelui Morgenstern.

Din Fiume în a se raporteză despre câteva îmbolnăviri de tifus, ear' telegrame din Bern spun că acolo epidemia de tifus grasséază în grad foarte mare. Până acum s'au bolnăvit 220 de înși. Magistratul a hotărît să facă pe sâma bolnavilor un spital a nume, în care să fie izolați total, votând spre acest scop 200.000 de marce.

Coleră pe câmpul de războiu. Ziariul „Novosti” din Petersburg raporteză că pe câmpul de războiu din Asia grasséază în grad foarte mare colera. Mor de coleră câte 100—150 soldați pe zi.

Mărte năprasnică. La băile de la Lucivna (sub muntele Tatra) n'ște băieți au găsit în polbarea drumului o cartușă de dinamit și au mers cu ea la riu să prindă pești. Acolo băiatul de 12 ani al cantonierului Mihail Jurk ținând cartușul în mână a dat foc fitilului, cu scop ca s'o arunce apoi să esplozeze în apă. Ea însă a esplozat în mână băiatului, pe care la rupt în bucăți. Se zice că dinamitul a fost pus a nume în drum, ca să esplozeze când va trece pe acolo cu trăsura pădurarii Tibold. Intenția criminală a faptuitorului (ână cum necunoscut) s'a sfârșit însă asupra băiețelului.

Macinată în mașina de imblătit. La mărtea de pe pusta Békova a lui Alecsin Gábor o fată de 18 ani, care dădea snopi la mașina de imblătit, a aștețit de căldură și a căzut în coșul mașinei, care a zdrobit-o formal. După agonie de jumătate oră nenorocita a murit.

Un interesant cas de drept. Plebanul r. cat. din Töltske a convocat presbiteriul la ședință, ca să hotărască în cauza edificării unei școle. Întră alte argumente și pilde prin cari preotul se truda să înduplece pe membrii presbiteriului, cari ținneau morțiș că n'au lipsă de școală, li-a amintit el despre regele Sf. Stefan, care considera școla ca temeiul al bisericeii și jertfa mult pentru înălțarea de școle. Unul a reflectat preotului: „Dă-i pace, reverendissime, și Sf. Stefan a fost un mare mișel („vén gazember”). În urma acesteia ședința s'a încheiat grabnic fără să fi luat vro hotărâre, ear' preotul a plecat la Oradea-mare și a făcut contra celui cu pricina arătare pentru „ultragiu național și religios”. Membrul respectiv a obfecionat contra acusei, că el nu a ultragiat pietatea națională, cel mult dacă prin cele zise va fi comis „nevenerațiune față cu un mort”. Pentru această însă numai familia mortului e în drept să cêră satisfacție; familia lui Sf. Stefan s'a stins însă în 1301 prin mărtea ultimului rege din casa arpadiană. În interesanta cauză va decide acui judecătoria cercuală din Oradea-mare.

Brumă. Jui nôtepe spre Vineri a cădât brumă pe hotarul de la Intorsura-Buzău (Treiscaune), opărind fânățele și toate sâmnăturile, deosebi legumile și cucuruzul. Asemenea și în Bacium (Abrud) a cădât brumă abundanță, Mercuri nôtepe, opărind ce mai rămăsese nenimicit de secetă și năduț.

Premii pentru cai de prăsilă. Comisiunea comitatensă a comitatului Sibiu pentru promoarea nobilitării rasei de cai face cunoscut, că în 12 Sept. st. n. va distribui 19 premii pentru iepe de prăsilă, mânzi și mânze aflate vrednice de premiat. Pot concura la aceste premii proprietari de cai din comitatul Sibiu-lui, sub următoarele condițiuni: să fie crescut însuși, ori să fi avut în proprietate iepa ori mânzi espuși spre premiare timp de cel puțin 6 luni înainte de ziua espunerii, ceea ce trebuie dovedit cu țidula de mânzit, respective cu țidula de vite și cu atestat de la primăria comunală. Premiarea se va face în Sibiu (țergul de vite), unde caii au să fie postați în rând după comune, având să fie mânăți acolo în timpul de la 6—7½ ore dimineța. Mânarea, îngrijirea și ducerea a casă a cailor se face pe cheltuiela proprietarului. Taxă pentru espunere însă nu se cere. Premiile sunt următoarele: Pentru iepe cu mânzi bine lăptat: un premiu de 70 corone, unul de 60, unul de 50, unul de 40, unul de 30, și două de câte 20 corone. Pentru mânze de 3 ani: un premiu de 50 cor., unul de 40, unul de 30 și trei de câte 20 cor. Pentru mânzi nejugăniți și mânze în vîrstă de sub 3 ani: un premiu de 40 cor., unul de 30 (pentru mânzi de 2 ani), unul de 30 (pentru mânzi de doi ani), unul de 20 (pentru mânzi de un an), unul de 20 (pentru mânzi de un an) și încă unul de 20 corone. Afară de premiile în bani se vor da și diplome de laudă, a nume: cl. I. de aur, cl. II. de argint, și cl. III. de bronz. Premiile în bani se dau numai țăranilor, pe când proprietarii mari și domni vor căpăta numai diplome.

Românescă. Bassaraba Laiot, pus în domnie de Stefan, dar' silii să se dea apoi pe partea Turcilor, înmulți cu oștea sa rîndurile turcești. Stefan nu avea sub arme de căt 40.000 de Moldoveni, pe lângă 5000 de Secui și 2000 de Poloni, cari îi veniseră în ajutoriu, cu totul vro 47.000 contra unei întregite puteri dușmane. Lângă Vasluiul el dădu vestita bătălie de la Podul-Inalt la Racova, în 10 Ianuarie 1475, zdrobind cu desăvîșire pe dușman. Era cea mai strălucită învingere ce armele creștine au reputat până atunci asupra Osmanilor.

Cronicarul contemporan al Poloniei, Ioan Długosz, încheie povestirea acestui prea memorabil eveniment istoric cu celebrele cuvinte:

„O, bărbat minunat, întru nimic mai prejos eroicilor principii pe cari îi admirăm atât de mult: care în zilele noastre o învingere atât de strălucită, întră principii lumii cel dintâiu, a reputat asupra Turcului. După judecata mea, el este cel mai vrednic de a i-se încredința principatul și comandamentul a totă lumea, mai ales contra Turcului, prin comună înțelegere și hotărîre a creștinilor.

Ear' papa Sixt IV seria eroului de la Racova: „Faptele tale contra necredincioșilor Turci, dușmanii nostri comuni, ce le-ai îndeplinit până acumă cu atâta înțelepciune și vitejie, au adăugat atâta strălucire numelui tău, în cât toate gurile te numesc și toți

într'un gând prea mult te laudă”. Și chiar cronicarul turcesc, nimit de învingătoriu oștirilor lui Mahomed, zice: „Mare bărbat și Turcilor asemenea, de ai noștri neînvinși”.

Stefan însuși adresând de la Suceava în 25 Ianuarie o misivă către principii creștini, prin care le anunță învingerea și i invită să participe la continuarea luptei contra dușmanului comun, le scria:

„Prea luminaților și măriților din totă creștinătatea, în ori și ce loc va ajunge această scrisoră a noastră, Noi Stefan Voievod, cu mila lui Dumnezeu Domn țerei Moldovei, omenosă închinăciune și dorință de toate bunurile pentru binele Măriei Vâștre trimitem. Ne credinciosul împărat turcesc de multă vreme a fost și este dărămătoriu creștinătății, și în toate zilele se gândește cum s'o subjugă. Deci facem cunoscut Măriei Vâștre că pe la sfânta Bobotcă de curînd trecut Turcul trimise asupra noastră o mare oștea a sa de 120.000... încă și pe domnul Munteniei cu totă puterea lui... Ear' noi ne armarăm și merșerăm împotriva lor, cu ajutoriu lui Dumnezeu celui a tot puternic, noi în fața dușmanilor creștinătății. Învinșu-i-am și i-am pus sub picioarele noastre, și pe toți i-am răpus cu tăișul săbiei, pentru care lucru Dumnezeu fie laudat. După acestea, necredinciosul Turc vrea să-și răsbune cu capul și cu gândul său asupra noastră, voind să cu-

Incendii. În Petridul-ungurese (Turda) au ars 25 jugăre din pădurea bisericii gr. unite, ea' în Bătră au ars 30 jugăre din pădurea comunală. În ambele locurile focul s'a escat din negrija celor cari avuseră de lucru prin pădure, cari aprinându-și pipa au aruncat apoi chibritul fără să îl stinsă mai întâiu.

Despre un alt incendiu uriaș se telegrafază din Cracovia (Galiția): pădurea și câmpul dintr-o comună Bochnia și Niepolomice, în estensiune de circa patruzeci hectare, s'a aprins și arde cu bubotale mare. În scopul stingerii focului au sosit la fața locului 6 batalioane de soldați de infanterie și un batalion de vânători. Năpasta a provenit din cauza negriji duor țărani, cari lucrând la câmp în apropiere de pădure și-au aprins pipa și au aruncat apoi chibritul în erba prăjită de arșița sôrelui.

Comuna Somosd (comitatul Murăș-Turda) Duminecă a ars aproape într-întreg. Au eșit la stingerca focului g. ndarmeria, poliția și pompierii din Murăș-Oroheiu, dar' n'au putut ajuta nimic.

Tinerimea studioasă din Seliște și va ține obicinuita „petrecere de vară” Marti în 20 Iulie v. (Sf. Ilie). Inceputul la 1 oră p. m. Prețul de intrare benevol. Locul petrecerii Neteșul. Dansul se va continua sêra în sala festivă a școlii. La cas de timp nefavorabil petrecerea se va ține în sala școlii; începutul la 7¹/₂ ore p. m. Venitul curat se alătură la „fondul pentru ajutorarea studenților săraci din Seliște”. Invitări speciale nu se fac.

Cum se face social-democrația. Este în Dobjina o grădină, în care vecinii numai cu lupa pot vedea aici câte o pomă. Zilele acestea un copil de nouă ani a intrat în grădină și l'au prins tocmai când se trudia să se urce în un cireș. Proprietariul și-a luat îndată satisfacție palmuind bine pe mititelul. Pe-deasupra înțelepciunea poliției din Dobjina a dictat mamei băiatului pedepșă de optzeci corône, pe când toți pomii din grădina aceea nu produc nici în douăzeci de ani pome în preț de optzeci corône. Iată, cu sentințe de acestea, cari cu cismă potcovită calcă'n picior simțul de dreptate al poporului, se face la noi socialdemocrația. (Tradusă din „Alkotmány” nr. 420 24 Iulie).

Ucis de o muscă. Pe C. Kratzl, dirigentul orchestrei de la orfeul-Ronacher în Viena, înainte cu câteva săptămâni îl picase de braț o muscă, la ce brațul a început să se umfle și să l' dora cumplit, așa că în urmă a trebuit să consulte medicul. Acesta au constatat intoxicare (inveninare) de sânge și i-au spus că numai tăindu-i jos brațul pot să l' scape de mörte. Kratzl nu s'a învoit, ear' bôia i s'a dezvoltat tot mai mult, așa că Duminecă nenorocitul a murit.

Om cu două inimi. În comuna Lene (în Italia) locuitorul Giuseppe (Iosif) Maggio are două inimi: una la partea dreaptă a peptului și una la partea stângă. Interesant, că cea din partea dreaptă e deplin sănătoasă, pe când cea din stânga (de la locul normal al inimei) e atacată de dilatație (lărgirea inimei). Tote acestea le-a constatat o comisiune de medici din Roma. Maggio e în etate de 23 ani și a căpătat deja de la un institut anatomic din America ofert de 35.000 corône pentru trupul seu după mörte. Jumătate din suma acêsta i-o solveste institutul îndată ce se vor ajunge cu tégul, ear' cealaltă jumătate când va fi împlinit etatea de 45 ani.

Ucigaș — sub pat. Molnár József, eliberat nu de mult din temniță, pentru furturi și jafuri, Vineri sêra s'a furișat în locuința crișmariului Matey Miklós din Dobritin și s'a aszuns sub pat. Nôpiea apoi a eșit din ascunzătoare și a dat să ucidă pe crișmariul, rânindu-l grav la gât cu un cuțit. Din norocire, crișmariul avea pe scrinul de lângă pat un revolver, pe care punând mâna a pușcat asupra ucigașului. La trosnetul pușcăturilor și strigătele de ajutoriu ale soției crișmariului au alergat din casarma învecinată câțiva huzari, cari după ce l'au elungărit bine cu săbile au legat pe Molnár și l'au dus în spital.

Timp de 30 ceasuri în gura morții. În Matzendorf (lângă Amstetten în Austria) Vineri lucrătorul A. Weingartner fiind ocupat cu curățirea unei fântăni de pe moșia lui Glaninger, câtră sêră s'a surpat fântăna pe el, acoperindu-l cu pământ și cărămidă. Proprietariul s'a scoborit imediat în fântână și a delăturat pământul până la umerii lucrătorului, apoi a mers în Amstetten să aducă ajutoriu. De Vineri sêra până Duminecă dimineața au lucrat neconținut mulțime de ômeni, până ce prin un ambit suteran, săpat de la bună distanță și condus până la fundul fântăni, li a succed să scotă pe bietul om.

Concurs de primire

în Internatul diecesan român gr. or. din Beiuș.

Se așază părinții cari doresc să-și așeze copii pe anul școlar 1904—1905 în internatul român gr. or. diecesan în Beiuș, cărerele de primire au să le trimită la adresa senatului acelu internat până la 15 August st. n. a. c.

Taxa de întreținere cu tôte la olaltă e 280 corône, care se solveste în patru rate anticipative și a nume: la 1 Septembrie, 15 Novembre, 1 Februarie și 15 April st. n.

Elevii vor avé să aducă cu sine:

- 4 părechi de schimburi albe și cel puțin 4 batiste;
- 2 părechi de încălțăminte și 4 părechi de ciorapi sau obiele.
- 2 perini și 4 fețe de perină;
- un țol sau o plapomă și 2 cearșafuri (lepedeie);
- 1 perie de vestminte și 3 de ghețe;
- 3 ștergare și 2 pepteni;
- vestmintele de lipsă.

Petițiunile, ajustate cu ultimul testimoniu școlastic, cu atestat de botez și atestat medical, sunt a se trimite până la terminul sus amintit, pe lângă observarea, că în acelea părinții au să declare, că cunosc tôte condițiile de primire și se deobligă a le împlini.

Dat în ședința senatului ținută la 20 Iulie st. n. 1904.

Vasilie Pop
protopresb. și presid. senat.

ECONOMIE.

Înlăturarea lipsei de nutreț.

Seceta neobicinuit de mare din anul acesta a avut astfel de influință stricăcioasă asupra plantelor de nutreț, că în unele regiuni ale țerii pôte să urmeze mare lipsă de nutreț, dacă după puțină nu vom lua măsuri de apărare în contra aceleia.

Ministrul de agricultură, dorind să ajute agricultorii în acêstă împrejurare foarte nefavorabilă, a tipărit o instrucțiune în limba magiară și a distribuit-o în cercuri foarte largi, dând în ea povețe cum să se provadă ômenii după puțină cu nutrețul trebuincios animalelor pentru êrnă.

Din acêstă instrucțiune comunicăm și noi unele det. Anume ministrul sfătuște ca în acest scop:

- Să căutăm a îndelunga cât mai mult timpul nutririi animalelor cu nutreț verde la tómnă și să producem proviziune de nutreț pentru iarnă.
- Să cultivăm astfel de plante, cu cari în primăvara anului viitoriu să putem începe nutriră cu nutreț verde cât mai de timpuriu.
- Să întrebuițăm în scopul nutririi pentru iarnă tôte materiile cari au valoare nutritivă.

Presupunând deci că în timpul verii vor fi precipitațiuni (ploi) îndesăjune, nutriră animalelor cu nutreț verde se va puté face timp îndelungat și totodată se vor puté produce și plante de nutreț: cucuruz verde, morhor, meu, hrișcă, muștar, spargă, mazare de primăvară și orz de tómnă.

Cucuruzul de nutreț se va semăna în pământul care numai în primăvara viitoare are să se întrebuițeze pentru altă semănatură. Soiurile cele mai potrivite sunt soiurile timpurii: cinquantino, pignoletto etc. După semănat locul se tăvăluște; ear' după-ce cucuruzul a răsărit, se grapă. Cucuruzul se dă vitelor în stare verde; cel de prisos nu se pôte usca, ci se păstrează astfel: se face clae, punându-se dedesupt ogrinji sau paie. Dacă claei a ajuns la înălțime de 4 metri, se acopere cu puține paie, se lasă până se încăldește astfel, că nu putem ține mâna în el, apoi se pun gli de pământ pe vârful claii. Vitele mănâncă bucuos cucuruzul și alte plante de nutreț astfel păstrate.

Mohorul se semăna în miriște, și se dă vitelor mai ales uscat. Ca să răsără mai îngrabă locul se grapă. În 70—80 de zile mohorul se dezvoltă deplin. În Septembrie se pôte cosi. Mohorul tiner vitele nu-l mănâncă așa bucuos ca cel înspicat și deplin dezvoltat, de aceea cu cositul se nu ne grăbim.

Meiul se semăna în miriște, grăpându-se și tăvălugindu-se locul. Se dezvoltă îngrabă. Se uscă mai greu de cât mohorul, deci se

dă vitelor verde sau se păstrează cum s'a spus unde a fost vorba despre cucuruz.

Hrișca se pôte sămăna împreună cu alte plante, e. e. cu muștar sau cu meu, se va da vitelor în cantitate mai mică și numai amestecată cu alte plante; altcum animalele se bolnăvesc.

Muștarul alb se cultivă din ve hime în Germania ca un nutreț foarte bun pentru vacile cu lapte. Se sămăna primăvara și vara. Nu e jingăș de frig. De aceea se pôte da vitelor până târziu. El nu se pôte păstra în felul cum se păstrează cucuruzul verde și meiul.

Spargă nu e pretensivă, se dezvoltă repede și dă un nutreț bun. Isbutește în pământurile nisipoșe bune. Dacă timpul e priincios se pôte cosi în 7—8 săptămâni. Se dă vitelor verde, se pôte usca și se pôte păstra ca cucuruzul verde. E simțitoare de frig; deci e de a se întrebuița înainte de a da răcelă.

Mazărea de primăvară în amestecare cu orz se pôte da vitelor până tómnă târziu și se pôte păstra ca cucuruzul. După semănat locul se grapă și tăvăluște. După-ce a răsărit se grapă de nou. Fiind timpul favorabil, în Octombrie și Novembre aceste plante dau nutreț îmbelșugat. Peste iarnă cotorul mazerii de primăvară pier, orzul însă rămâne și în primăvara viitoare și ne dă nutreț verde de timpuriu sau se pôte lăsa de sămăntă.

Alt mijloc pentru micșorarea lipsei de nutreț este sămănatul plantelor cari se deede nutreț verde primăvara de timpuriu. Dintră aceste cea mai de căpetenie este:

Secara de nutreț, care e de a se semăna în cât e posibil în pământ gunoit de proăpăt. Se sămăna mai desă de cât secara cultivată pentru grăunțelei, și se cosește primăvara înainte pe a înspica. Pentru uscat nu e po trivită, fiind-că nu dă tén mai de valoare, dar' ca nutreț verde foarte de timpuriu e de mare preț.

Mazărea de tómnă în amestec cu mazăricea sunt a se semăna în pământ bun mijlociu, pentru-că numai în acest solu de pământ cau recoltă bună. În decursul tómnăi nu cer nici o îngrijire deosebită; primăvara însă locul trebuie neapărat tăvălugit. Nutrețul acesta e de o calitate bună, vitele îl mănâncă cu plăcere și vacile — mănâncându-l — dau lapte mult și bun.

Greutățile nutririi vitelor peste iarnă se vor puté ușura făcând mai gustose tôte acelea soiuri de nutreț, cari de regulă nu le dăm vitelor și cari ele le consumă numai în casuri de mare lipsă. Intră aceste plante se numără cocenii de cucuruz, cari pentru-ce se devină mai gustoși, după-ce vor fi aduși din câmp se deslégă din snopi și se așază cum s'a arătat deja la cucuruzul verde. În felul acesta ei se înmôie, capătă un gust mai bun și, tăindu-se cu mașina, vitele îi mănâncă bine.

Côda calului și rogozul, cari uscate abia le mănâncă vitele, păstrându-le cum s'a arătat mai sus (la cucuruz) le mănâncă cu plăcere.

Paieleștăiate, turnuméta și pléva, opărite cu apă animalele de asemenea le mănâncă bucuos.

Ne mai putem ușura lipsa de nutreț prin adunarea de frunze din păduri, ceea ce ministrul de agricultură permite prin 2 ordinațiuni date în timpul din urmă, permițând totodată în păduri și pășunatul în vara și tómnă anului curent.

(„Rev. Econ.”)

Din public.*)

Mulțămită publică.

Pentru biserica gr. or. română din Șarpatoc, la stăruința lui Ioan Muntean și Mihail Crăciun, cari s'au reintors din America, au contribuit 113 dăruitori, cari se află în America, cu sumele următoare:

Ioan Cristea (Șarpatoc) 2 dolari, Pavel Crăciun (Șard) 2-50 dolari, Maria Crăciun (Șard) 2-50 dolari, Ioan Muntean (Șarpatoc) 2 dolari, Pavel Cristea (Șarpatoc) 1 dolar, Constantin Muntean (Daneș) 50 cenți, Dumitru Coman 50 cenți, Mihail Coman 50 cenți, (ambii din Hașfalău), Ioan Neag (Boiu-mare) 50 cenți, Mihail Crăciun (Șarpatoc) 2 dolari, Papp Ferecz (Stebocoi) 25 cenți, Koloman Mihály (Hașfalău) 10 cenți, George János, 20 cenți, Bursan János 10 cenți, Nagy József 20 cenți, Borbély Lajos 30 cenți, Dumitru Maier 50

cenți (ambii din Hașfalău), Gligor Toma 1 dolar, Pavel Purențiu 1 dolar, Nicolae Tumulețu 50 cenți (toți din Sighișoara), Constantin Goga (Daneș) 25 cenți, Emilian Oprea (Laslea-mare) 25 cenți, Zaharie Pitica (Daia-săsescă) 50 cenți, Nicolae Neacșă (Laslea-mare) 50 cenți, Nicolae Morariu (Daneș) 25 cenți, Ioan Lud (Mucundorf) 25 cenți, Nicolae Zaharie (Laslea-mare) 25 cenți, George Șuster (Reichisdorf) 25 cenți, George Borcan (Hașfalău) 1 dolar, Nicolae Oancea (Scoreiu) 25 cenți, Nicolae Ticeșan 25 cenți, Maria Ticeșan 25 cenți, Ana Ticeșan 25 cenți (toți din Trapold), Nicolae Șerbu (Ferihaș) 25 cenți, N. Grusea 25 cenți, N. Barb 10 cenți (ambii din Hendorf), George Vițelar (Ibașfalău) 50 cenți, Iosif Ilie 50 cenți, Petru Irimie 25 cenți, Ilie Micu 25 cenți, Ioan Drăble 25 cenți (toți din Cornețel), Artimon Holom 50 cenți, Nicolae Geajă 50 cenți, Zaharie Brândușă 50 cenți, Iosif Hudea 25 cenți, Nicolae Lazar 50 cenți, Ioan Muntean 25 cenți, Nicolae Lazar 50 cenți, Nicolae Crișan 25 cenți, Iosif Bendortean 25 cenți (toți din Daneș), Nastailă Steza 25 cenți, Ioan Mincea 25 cenți, Nicolae Cosma 10 cenți, Potaru Goruian 10 cenți, Ioan Șandor 10 cenți, Iordan Popa 25 cenți, Nicolae Popa 25 cenți (toți din Nucet), Ilie Duvlea (Sebeșel) 50 cenți, Filimon Crândoiu 20 cenți, Pavel Opiru 15 cenți, Mihail Vule 15 cenți, Adam Băra 10 cenți (toți din Pianul de sus), Toma Barb (Reichisdorf) 20 cenți, George Rațu 50 cenți, Ioan Șoneriu 25 cenți, Ioan Muntean 25 cenți (toți din Daneș), Ambrosie Florea 25 cenți, Ilie Mărian 50 cenți, Ioan Dudaș 25 cenți (toți din Seleușul-mare), Ioan Florea 25 cenți, Flvronlea Florea 25 cenți (ambii din Daneș), Filon, Aurel, și Ana Halom (Lepindă) 1 dolar, Teodor Berteș (Almamică) 25 cenți, Trifon Găinariu (Lăseud) 25 cenți, Ioan Popa 25 cenți, Teodor Oprean 25 cenți (ambii din Lăslău), George Borcan 20 cenți, Petru Borcan 20 cenți (ambii din Cohalm), Emanoil Păcurariu 50 cenți, Alexandru Păcurariu 25 cenți, (ambii din Sasșard), Ioniță Muntean (Sibiel) 25 cenți, Ioan Ivan (Oana-Sibiului) 25 cenți, Ioan Lăpădatu (Cornățel) 10 cenți, Iordan Popa (Nucet) 25 cenți, Nicolae Ivan 15 cenți, Sasa Ivan 15 cenți, Ana Ivan 15 cenți (toți din Oana-Sibiului), Nicolae Mihai (Cornățel) 50 cenți, Senyes Dăniel (Șarpatoc) 50 cenți, Maria Coroș 50 cenți, Teodor Recorean 25 cenți (ambii din Oroheiu), Ioan Fișu (Boiu-mare) 50 cenți, Ioan Dan (Reichisdorf) 25 cenți, Ioan Samoilă (Prostea-mare) 10 cenți, George Bărsan 25 cenți, Zosim Cristean 25 cenți (ambii din Reichisdorf), Sărdi István 50 cenți, Pavel Duma 35 cenți (ambii din Șarpatoc), Ioan Cristea (Șaies) 25 cenți, Dijac Mihály, Mari, Irma Mihály (Șarpatoc) 1 dolar, Gligor Fișeu (Sighișoara) 50 cenți, Petru Dopp 25 cenți, Ana Dopp 25 cenți, Onisim Dopp 10 cenți, Emilia Dopp 10 cenți, Ioan Medrea 25 cenți (toți din Daneș), George Păcală 50 cenți, Gligor Suciu 50 cenți (ambii din Sighișoara), Ioan Tinti 50 cenți, Ana Tinti 25 cenți, Elena Tinti 25 cenți (toți din Șarpatoc), Florea Ciuleiu (Șaies) 50 cenți, Ioan Tifrea (Boiu-mare) 40 cenți.

În numele sinodului și la dorința comitetului parohial exprimăm acestor doi creștini cari s'au nisuit a colecta acêsta sumă, mulțămirea noastră și apoi tuturor contribuitorilor cari au dăruit pentru biserica noastră, și le dorin în inimă, ca Dzeu să le ajute să se întorcă în pace la casa lor. Mai departe a dăruit pentru biserica noastră Văduva Maria Sărb din Teline 20 cor., ear' Zaharie Buzza a cumpărat o cruce de argint de china întrégă cu 36 cor. Aici au dăruit și Ioan Fleșgar din loc 4 cor.

Asemenea Maria Sărb din Teline a dăruit și o față de masă colorată, foarte frumoasă, pe strana cântăreților, în preț de 4 cor. Ș acestora le mulțămim pentru binefacerea lor.

S'a mai cumpărat în fine la biserica noastră un candelabru cu 12 brățare, de metal aurit, foarte frumos, în preț de 74 cor. La acêsta au ajutat următorii dăruitori: Preotul local Moise Flitter cu 5 cor., Ioan Ferezan, 6 cor., Maria Gruseș, 4 cor., Ioan Moldovan, 2 cor., Irimie Nicără, epitrop II. 2 cor., Nicolae Câmpăan, 2 cor., Mihail Ganea, 2 cor., Florea Cristea, 2 cor., Zosim German, cantorul bisericeii, 1 cor., Bucur Dobre 1 cor. 50 fil., Vasile Orășan, 1 cor. 10 fil., Mihail Boian, 2 cor., Nicolae Precup, 2 cor., Vasile Cristea, epitrop I., 4 cor., Alexandru Solomon, 4 cor., Zaharie Bărdăș, 1 cor., Savina Staer din Teș, 2 cor., Ana Moldovan, 2 cor., Ioan Fleșgar, colector comunal, 2 cor., Nicolae Moldovan, 1 cor., Patrichie Cristea, 1 cor., Ana Buzzaș, văduva lui Constantin, 1 cor., Daniil Haller din Saschiz, 2 cor., Maria Precup, văduva lui Ioan Precup, 1 cor., Teodor Hoșan, aflător pe hotarul Agniet, 1 cor., Pavel Crăciun, 1 cor., Ilie Cristea, 1 cor., Ana Cristea, 40 fil., Ana Totu 1 cor.

Acestor dăruitori asemenea le aduc căldurose mulțămite.

Șarpatoc, la 3 Iunie 1904.

Moise Flitter,
paroh ortodox român

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acêsta Bredația nu primește răspunderea.

Nr. 521 1904.

[201] 1—3

Publicare de licitațiune.

Comuna bisericească **Chintelnic** din protopresbiteratul gr. or. Bistrița va da în 1/13 August a. c. la 3 ore p. m. prin licitațiune minuendă în întreprindere **edificarea unei biserici noue.**

Prețul strigării conform preliminarului de spese este de 18,603 cor. 24 fileri.

Întreprindătorii, ce vor reflecta la această întreprindere au a se prezenta la timpul și ora sus deșpă în comuna Chintelnic și a nume la școala confesională și a fi pregătiți ca să pōtă depune înainte de licitare vadiul de 10%; ear' întreprindătorii, care va obține lucrarea să pōtă depune și cautiunea recerută în bani gata sau hārtii de valōre accesibile.

Planul, preliminarul de spese și condițiunile de licitare se află și se pot vedē la oficiul parohial gr. or. din Chintelnic.

Bistrița, în 10 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiterat gr. or. al trac-tului Bistrița, în conțelegere cu comitetul parohial.

Simion Monda
protopresbiter.

Nr. 520 1904.

[200] 1—3

Publicare de licitațiune.

Comuna bisericească **Borgo-Rus** din protopresbiteratul gr. or. Bistrița va da în 6/19 August a. c. la 2 ore p. m. prin licitațiune minuendă în întreprindere **edificarea unei biserici noue**

Prețul strigării conform preliminarului de spese este de 32,882 cor. 8 fileri.

Întreprindătorii, ce vor reflecta la această întreprindere au a se prezenta în ziua și ora sus deșpă în comuna Borgo Rus și a nume la școala confesională și a fi pregătiți, ca să pōtă depune înainte de licitare vadiul de 10%; ear' întreprindătorii, care va obține lucrarea să pōtă espune și cautiunea recerută în bani gata sau hārtii de valōre accesibile.

Planul, preliminarul de spese și condițiunile de licitare se află și se pot vedē și studia la epitropia parohială din Borgo Rus.

Bistrița, în 10 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiterat gr. or. al trac-tului Bistrița, în conțelegere cu comitetul parohial.

Simion Monda
protopresbiter.

Sz. 3822 1904 p.

[199] 1—3

Hirdetmény.

A nagyszabesi kir. törvényszék közzé teszi, hogy Szeben vármegyébe kebelzett Se-beshely község határának általános tagosítá-sának megengedhetősége feletti tárgyalás dr. Krasser Gusztáv kérelme folytán elrendelte és annak határpapján 1904. évi szeptember hó 14-ik napját adélelt 8 órákor a sebeshelyi községi irodában kitűzte.

Ezen tárgyalásra az összes érdekelt bir-tokosok azon megjegyzéssel idéztetnek meg, hogy az arra meg nem jelenők a tagosításba beleegyezőknek fognak tekintetni.

Kelt Nagyszabeben a kir. törvényszék mint polgári bíróságnak 1904. július hó 19. tartott üléséből.

Jovian Jenő
h. elnök.

Szalai
jegyző.

Nr. 473 1904.

[191] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor **învăță-torești** din comunele numite mai jos, proto-presbiteratul Hunedōra, se escrie prin această concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

1. **Alun** cu filia **Bunila**, cu salariu anual de 600 cor. din repartiție de la popor, cuartir și lemnele trebuincioase.

2. **Batiz**, cu salariu anual de 600 cor., cuartir în edificiul școlii și 2 orgii de lemne, din care e a se încălzi și sala de învățământ.

3. **Cerisor**, cu salariu de 600 corone, 60 cor. bani de cuartir și lemne de foc.

Cuincuenalele se vor computa numai de la instituirea definitivă și serviciu neîntrerupt în comuna respectivă.

De la reflectanții la aceste posturi se recere, ca să se presinte înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sērbătōre la biserica unde au concurat, spre a-și arāta desteritatea în cāntări și tipic și pentru luarea de informațiuni despre modul de plătire a salariului: deobligăți fiind învățătorii să cānte în strānă și să instrueze școlarii în cāntările bisericești.

Concurenții au a-și așterne suplicele lor instruite conform normelor în vīgōre în termenul sus indicat subsemnatului oficiu protopresbiterat.

Oficiul protopresbiterat gr. or. Hunedōra, în conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Hunedōra, la 5 Iulie 1904.

Avram P. Pecurariu
protopresbiter.

Nr. 560 1904.

[202] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de **învăță-tori** în comunele mai jos numite din proto-presbiteratul Orēstie, prin această se publică concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

1. **Balomir**, un post, salariu 600 cor. din cassa bisericeii. Relut de cuartir, sau în natură.

2. **Boiu**, un post, salariu 500 cor. din repartiție și 100 cor. ajutoriu de stat, cuartir în natură și lemne pentru încălzi.

3. **Magura**, un post, salariu 400 cor. din repartiție și 200 corone ajutoriu de la stat care se va cere, cuartir în școlă, 2 stāngini de lemne și grādină școlară.

4. **Romoșel**, un post, salariu 600 cor. din cassa bisericeii și cuartir liber.

5. **Simerea**, un post, salariu 600 cor. din repartiție. Cuartir în natură.

6. **Sibot**, un post, salariu 600 cor. din cassa bisericeii, cuartir și 2 stāngini lemne, diurnul și speșele la conferență, 60—100 cor. dacă e capabil de a conduce cor.

Recurenții, cari pe lāngă plata din concurs, ar mai face pretensiuni și la cuincuenale, după anii serviți în alte comune, au să și e-pună acele pretensiuni în petițiunile lor de concurs, pentru ca comunele să se știe orienta la alegere.

Învățătorii aleși sunt obligați a instrua elevii în școlă de repetițiune și de pomārit, a învăța cāntările bisericești și a cānta cu ei în biserică. Cei cari vor dovedi că sunt apți de a instrua în cor vor fi preferiți.

Reflectanții la vre-unul din aceste posturi au a se prezenta în vre-o Duminecă sau sērbătōre în comuna respectivă spre a și a-rāta desteritatea în cāntările bisericești și în tipic.

Concursurile instruite prescrișelor din vīgōre au a se așterne în termenul indicat sub semnatului oficiu protopresbiterat.

Oficiul protopresbiterat gr. or. Orēstie, în conțelegere cu comitetele parohiale.

Orēstie, 12 Iulie 1904.

Vasile Domșa
protopresbiter.

Nr. 418 1904.

[190] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de **învăță-tori** în comunele mai jos numite, din proto-presbiteratul Zarand, prin această se escrie concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

1. **Buceș**, salariu 600 cor., din repartițiune 500 cor., ear' 100 cor. din venitul cantoral, cuartir în natură, grādină și 1 stānjîn lemne de foc.

2. **Luncoiul-de-sus—Podele**, post ambulant (în fie care zi de sēptēmānă afară de Dumineci și de sērbătōrile legate se ține școlă a. m. în Podele, p. m. Luncoiul-de sus), salariu 600 cor. din repartițiune, cuartir în natură, grādină și un stānjîn de lemne de foc.

3. **Junc**, salariu 600 cor. din repartițiune, cuartir în natură și 1 stānjîn lemne de foc.

4. **Ribiciōra-de-jos și Ribiciōra-de-sus**, post ambulant (în fie-care zi de sēptēmānă afară de Dumineci și sērbătōrile legate se ține școlă a. m., Ribiciōre-de sus p. m. Ribiciōra-de-jos), salariu 600 cor. din repartiție, cuartir în natură și 1 stānjîn lemne de foc.

5. **Seliște—Trestie**, post ambulant, (în fie care zi de sēptēmānă afară de Dumineci și sērbătōrile legate se ține școlă a. m. în Trestia, p. m. Seliște), salariu 600 cor. din repartiție pe popor, cuartir în natură, grādină și 2 stānjini lemne de foc.

6. **Terățel**, salariu 600 cor. din repartiție, cuartir în natură, grādină și 1 stānjîn lemne de foc.

7. **Blejeni-Plain Sat**, salariu 600 cor. din repartiție, cuartir în natură și 1 stānjîn lemne de foc.

8. **Valeabrad**, salariu 600 cor. din repartiție, cuartir în natură, grādină și 1 stānjîn lemne de foc.

Recurenții, cari pe lāngă plata din concurs ar mai face pretensiuni și la cuincuenale după anii de serviciu din alte comune, au să își esprime acelea pretensiuni în petițiunile lor de concurs, pentru ca comunele să se știe orienta la alegere.

Cei ce vor fi aplicați sunt obligați a instrua elevii școlii de repetițiune și de grādinărit, a-i învăța cāntările bisericești și a cānta cu ei în biserică.

Reflectanții au a se prezenta în vre-o Duminecă sau sērbătōre în biserică spre a și a-rāta desteritatea în cāntări și tipic.

Cereriile instruite în regulă au să le așternă în termenul deschis subsemnatului oficiu protopresbiterat.

Oficiul protopresbiterat gr. or. Zarand, în conțelegere cu comitetele parohiale.

Brad, 2 Iulie 1904.

Vasiliu Damian
protopresbiter.

Nr. 138 1904.

[198] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea posturilor vacante la școalele centrale rom. gr. or. din Brașov se escrie concurs cu termen de 30 zile de la cea din tăiu publicare în „Telegraful Român”.

a) **La gimnasiu și școlă reală.**

E de ocupat un post de **profesor** pentru catedra de limba germană și română.

b) **La școlă comercială superiōră.**

E de ocupat un post de **profesor** pentru catedra de limba magiară și germană.

c) **La școalele primare.**

E de ocupat postul de **învățător** pentru lucrul de mână la școlă de fete.

Concurenții își vor adresa petițiunile lor Eforiei școlare și le vor însoți cu următoarele documente:

1. Carte de botez, prin care vor dovedi că sunt Români de confesiunea gr. or.
2. Atestat de moralitate.
3. Atestat medical, că sunt deplin sănătoși.

4. Revers, că se vor conforma întru toate legilor și dispozițiunilor bisericești și școlare cum și regulamentelor în vīgōre.

5. Pentru concurenții de sub a) și b) diploma de profesor, conform art. de lege XXX din 1883, respective regulamentului ministerial pentru școalele comerciale din 1895, sau întru cât nu ar avea încă diploma, cel puțin atestatul despre examenul fundamental dimpreună cu absolutiul.

6. Pentru concurențele de sub c) atestatul de calificatiune pentru lucrul de mână conform prescripțiunilor legale, eventual și alte documente.

Beneficiile împreunate cu aceste posturi sunt:

1. Pentru profesorii ordinari în timpul serviciului provisor (provēut în § 30 al legii de instrucțiune) salariu anual de cor. 1800; ear' de la ocuparea definitivă a postului de profesor ordinar salariu anual de cor. 2400, cinci cuincuenii de câte 200 cor., bani de cuartir cor. 400 anual, și drept de pensiune conform statutelor în vīgōre la școalele noastre; pentru timpul de serviciu ca profesor suplinitor cor. 1600 anual.

2. Pentru învățătorii de lucru de mână salariu anual de cor. 800.

Brașov, din ședința Eforiei, ținută la 8 Iulie st. v. 1904.

Eforia școalelor centrale rom. ort.-rēs.
din Brașov.

[195] 2—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor **învăță-torești** vacante din comunele bisericești ale protopresbiteratului Cāmpeni, mai jos însemnate, se publică din oficiu concurs cu termenul 1 August st. v. a. c., și anume:

1. **Garda-de-jos** 2. **Lazești** 3. **Nē-gra-de-jos** 4. **Ponorel** 5. **Poiana** cu Valea verde. 6. **Sohodol** cu Peleş, și 7. **Vidra medie** (postul al doilea).

Pentru fie-care post învățătoresc câte un salariu de 600 corone din repartiție și locuință cu grādină.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi să trimită rugărilor lor concursuale cu documentele recerute la subscrisul, arātând și pretensiunile lor referitoare la cincienni.

Cāmpeni, 6 Iulie 1904.

Romul Furdul
protopresbiter

Nr. 781 1904

[194] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de **învăță-tori** la școalele confesionale din comunele **Apahida, Bedeciu, Bonțida, Calata-mare, Calatele, Marișel, Mocu, Panic, Someș-taleu și Someșul rece**, se escrie concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu fie care din aceste posturi sunt salariul prescriș de 600 cor., cuartir liber în edificiul școlii cu grādină de legumi și lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi, au a-și așterne cererile instruite conform normelor în vīgōre subscrisului în termenul fixat și a se prezenta înainte de alegere la biserică în vre-o zi de Duminecă sau sērbătōre, ca să și arete desteritatea în cāntări, fiind îndatorat alesul să cānte în cor cu elevii în Dumineci și sērbătōri la sfānta liturgie.

În fine sunt îndatorăți să noteze în suplicele lor, dacă reflectēză și la cuincuenalii după anii de serviciu în alte comune.

Oficiul protopresbiterat român gr. or. Cluj în conțelegere cu respectivele comitete parohiale.

Cluj, 3 Iulie 1904.

Tulliu Roșescu
protopresbiter

Nr. 264 1904

[186] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de **învățători** din comunele mai jos însemnate, protopresb. Cetatea-de-pētră, se publică concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

1. **Berința** împreună cu **Carpiniș**, cu salariu anual de 600 cor. prin repartiție de la popor, cuartir în natură și lemne de foc.

2. **Fēnate**, cu salariu anual de 600 cor., din care 300 cor. repartiție de la popor, 300 cor. ajutoriu de la stat, cuartir în natură și lemne de foc.

3. **Trestie**, cu salariu de 600 corone anual, din care 230 cor. repartiție de la popor, 370 cor. ajutoriu de la stat, cuartir în natură și lemne de foc.

4. **Văleni**, cu salariu anual de 600 cor. repartiție de la popor, cuartir în natură și lemne de foc pentru odaia de învățământ.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi să-și subșternă cererile concursuale instruite conform legilor în vīgōre la subscrisul oficiu protopopesc până la termenul indicat, ca cea observare că reflectanții să se presinte în vre-o Duminecă sau sērbătōre la biserică spre a cānta și a face cunoștință cu poporul, avēnd cei aleși a instrua copiii de școlă în cāntările bisericești și a cānta cu ei în biserică la sfānta liturgie.

Oficiul protopresbiterat gr. or. Cetatea-de-pētră, în conțelegere cu comitetele parohiale.

Fēnate, la 3 Iulie 1904.

Teodor Șovrea
adm. ppresbiter.

Nr. 405.

[192] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor **învăță-torești** în comunele mai jos numite, protopresbiteratul Solnoc, se escrie concurs cu termen de 30 zi e de la prima publicare în „Telegraful Român”.

1. **Cupșeni**, cu salariu de 600 cor. dintrē care se capetă de la stat 300 cor., ear' 300 corone de la popor prin repartiție și cuartir în edificiul școlii cu lemne de foc.

2. **Ineu**, cu salariu de 600 cor., dintrē care 450 corone se capetă de la stat, ear' 150 corone de la popor prin repartiție, și cuartir în edificiul școlii cu lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi își vor așterne cererile lor instruite conform normelor la subsemnatul oficiu în termenul susindicat, apoi după instituire fiind îndatorăți de a conduce pe copiii în Dumineci și sērbătōri la biserică și a cānta cu ei la sfānta liturgie.

Oficiul protopresbiterat gr. or. Solnoc, în conțelegere cu comitetele parohiale.

Cupșeni, în 4 Iulie 1904.

S. Cupșa
protopresbiter.

Nr. 39 1904

[189] 2—3

Concurs

La postul de **învățător** în comuna bisericească **Băița**, protopresbiteratul Zarand, se escrie prin această concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. 500 cor. din repartițiune.
2. 100 cor. din cassa bisericeii.
3. 64 cor. pentru lemne din cassa comunală.

4. 1 cor. de la fie care înmormēntare unde va fi poftit.

5. 20—30 cor. de la umblarea cu sfānta cruce.

6. 12 cor. pentru participarea la conferențele învățătoarești.

7. Cuartir în localul școlii și grādină de legumi.

Competenții la acest post vor avē să se prezenteze înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sērbătōre în biserică spre a și a-rāta desteritatea în cant și tipic.

Alesul va fi obligat a instrua băieții în cāntările liturgice și a cānta cu ei la sfānta liturgie, a ține școlă de repetiție cu băieții de la 12—15 ani în orele ce se vor satorii de comitetul parohial și a conduce corul bisericesc de adulți deja înființat. De la aranjarea producțiilor 9/10 din venit va fi a dînsului.

Din ședința comitetului parohial ținută la 3 Iunie 1904.

Băița, la 7 Iunie 1904.

George Dragan
paroh, presidentul comitet.

Nr. 460 1904.

Aflat în ordine.

Brad, la 2 Iulie 1904.

Vasiliu Damian
protopresbiter.

Epilepsia.

Cine suferă de epilepsie (nevoie), convulsii și de alte morhuri nervōse, să cēră broșurā asupra acestora. Se capetă gratis și franco prin „priv. Schwaben-Apotheke, Frankfurt a. M.”.

(90) 15—52